

به نام خدا

مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی

(محتوای آموزشی سطح پایه / دریافت‌کنندگان خدمت)

با همکاری:

مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
مرکز همکار سازمان جهانی بهداشت در موضوع آموزش و تحقیق کم‌شنوایی و ناشنوایی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم‌شنوایی و ناشنوایی
۱۳۹۷

سازمان جهانی بهداشت
مدیریت پیشگیری از بیماری‌های مزمن

عنوان و نام پدیدآور: مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (راهنمای آموزشی سطح پایه / دریافت‌کنندگان خدمت) / با همکاری مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، مرکز همکار سازمان جهانی بهداشت در موضوع آموزش و تحقیق کم‌شنوایی و ناشنوایی؛ نویسندگان سعید محمودیان ... [و دیگران]؛ زیر نظر علیرضا رئیسی، افشین استوار؛ به سفارش [سازمان جهانی بهداشت مدیریت پیشگیری از بیماری‌های مزمن]، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معاونت بهداشت، دفتر مدیریت بیماری‌های غیر واگیر اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم‌شنوایی و ناشنوایی.

مشخصات نشر: تهران: نشر مجسمه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۴ص: مصور، جدول: ۲۲ × ۲۹س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۲۰-۰۶-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: نویسندگان سعید محمودیان، محسن شمس، محمد فرهادی، صدیقه شریعتی‌نیا، مصطفی ملکی، معصومه فلاح.

موضوع: گوش -- مراقبت و بهداشت -- راهنمای آموزشی

موضوع: Ear -- Care and hygiene -- Study and teaching

شناسه افزوده: محمودیان، سعید، ۱۳۴۵ -

شناسه افزوده: Mahmoudian, Saeed

شناسه افزوده: رئیسی، علیرضا، ۱۳۵۱ -

شناسه افزوده: استوار، افشین، ۱۳۵۱ -

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران. مرکز تحقیقات گوش و گلو و بینی و سر و گردن

شناسه افزوده: سازمان جهانی بهداشت

شناسه افزوده: World Health Organization

شناسه افزوده: ایران. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر. اداره سلامت گوش و پیشگیری از

کم‌شنوایی و ناشنوایی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ م/RF۱۳۵

رده‌بندی دیویی: ۶۱۲/۸۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۳۸۴۱۴

مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی

(محتوای آموزشی سطح پایه / دریافت‌کنندگان خدمت)

نویسندگان:

دکتر سعید محمودیان، دکتر محسن شمس، دکتر محمد فرهادی

صدیقه شریعتی‌نیا، مصطفی ملکی، دکتر معصومه فلاح

زیرنظر: دکتر علیرضا رئیسی، دکتر افشین استوار

ناشر: مجسمه

به سفارش: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - معاونت بهداشت، دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم‌شنوایی و ناشنوایی

چاپ و صحافی: طرفه

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۲۰-۰۶-۸

کلیه حقوق این اثر متعلق به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

نویسندگان:

دکتر سعید محمودیان، استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایران و رئیس اداره سلامت گوش و شنوایی وزارت بهداشت
دکتر محسن شمس، دکترای تخصصی آموزش و ارتقاء سلامت، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی یاسوج
دکتر محمد فرهادی، استاد و رئیس مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران
صدیقه شریعتی‌نیا، کارشناس ارشد آموزش و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی یاسوج
مصطفی ملکی، کارشناس ارشد آموزش و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی یاسوج
دکتر معصومه فلاح، دکترای تخصصی ژنتیک، مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران

با تشکر از همکاران زیر که در تکوین برنامه مشارکت صمیمانه داشته اند:

معاونت بهداشت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دکتر علی رضا رئیسی: معاون محترم بهداشت- وزارت بهداشت، درمان و آموزش
دکتر افشین استوار: مدیر کل دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
دکتر عزیزالله عاطفی: مشاور و معاون اجرایی محترم معاونت بهداشت
دکتر علیرضا مهدوی هزاوه: معاون اجرایی دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
دکتر علیرضا مغیثی: معاون فنی دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
دکتر بهزاد دمازی: دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران، رئیس گروه تحقیقات مؤلفه‌های اجتماعی سلامت
دکتر مهدی نجمی: رئیس گروه پیشگیری و کنترل بیماری‌های آسم و آلرژی و COPD
دکتر شهین یار احمدی: رئیس گروه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غدد و متابولیک
مهندس عباس پریانی: رئیس دبیرخانه ماده ۳۷ و عوامل خطر
دکتر احمد کوشا: عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز
شیرین امیر جباری: کارشناس برنامه کشوری پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی
دکتر فرشید علاء الدینی: مشاور برنامه سلامت شنوایی و رئیس کار گروه برنامه ریزی منابع انسانی حوزه سلامت

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

دکتر سید حامد برکاتی: مدیر کل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
دکتر محمد حیدرزاده: رئیس اداره سلامت نوزادان
دکتر ناریا ابوالقاسمی: رئیس اداره سلامت کودکان

مرکز مدیریت شبکه

دکتر محمد شریعتی قائم مقام محترم معاون بهداشت و رئیس مرکز مدیریت توسعه شبکه
دکتر ناهید جعفری بیدهدی: رئیس گروه برنامه ها، مرکز مدیریت توسعه شبکه
سرکار خانم فقیهی: کارشناس محترم گروه مدیریت توسعه شبکه

مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن، و مرکز همکار سازمان بهداشت جهانی در موضوع تحقیق و آموزش کم شنوایی و ناشنوایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران:

دکتر سید کامران کامروا: دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر احمد دانشی: استاد دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر معصومه فلاح، دکترای تخصصی ژنتیک، مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران
مهرناز محبی، دانشجوی دکترای علوم اعصاب شنوایی، مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران

کمیته ملی سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی

دکتر محمد فرهادی: رئیس کمیته کشوری، رئیس مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر افشین استوار: عضو کمیته، مدیر کل دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دکتر سعید محمودیان: نایب رئیس و دبیر کمیته، رئیس برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر سید کامران کامروا: عضو کمیته، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر احمد دانشی: عضو کمیته، رئیس کمیسیون کشوری کاشت حلزون، استاد دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر محمد مهدی قاسمی: عضو کمیته، رئیس مرکز کاشت حلزون شنوایی خراسان، استاد دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دکتر علیرضا کریمی یزدی: عضو کمیته، استاد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دکتر علی محمد اصغری: عضو کمیته، استاد دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر مینو رفیعی: عضو کمیته، معاون مرکز پیشگیری از معلولیت های سازمان بهزیستی کشور

دکتر محسن فیروزبخت: عضو کمیته، رئیس گروه غربالگری مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی کشور

دکتر خسرو صادق نیت: عضو کمیته، رئیس مرکز سلامت محیط و کار، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران

جناب آقای دکتر علی اصغر فرشاد: عضو کمیته، رئیس مرکز تحقیقات بهداشت کار دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر فرشید علاء الدینی: عضو کمیته، رئیس کار گروه برنامه ریزی منابع انسانی حوزه سلامت وزارت بهداشت

جناب آقای فرزاد رحیمی: عضو کمیته، مشاور شنوایی شناسی، پلی کلینیک شهید کلانتری، وزارت راه و ترابری کشور

مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی کشور

دکتر محسن فیروزبخت: رئیس گروه غربالگری مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی کشور

منصور اسماعیل زاده: کارشناس گروه غربالگری مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی کشور

جناب آقای فرزاد رحیمی: مشاور شنوایی شناسی، پلی کلینیک شهید کلانتری، وزارت راه و ترابری کشور

در پایان از همکاری کلیه اعضای کمیته ملی پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی، همکاران مرکز مدیریت شبکه، واحد اجرایی معاونت بهداشت، مرکز سلامت جمعیت، خانواده و مدارس، پژوهشکده سلامت حواس و مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سر و گردن دانشگاه علوم پزشکی ایران و همچنین نمایندگی سازمان بهداشت جهانی در ایران صمیمانه تشکر و قدردانی می گردد.

- ۱ پیشگفتار مدیر کل دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
- ۳ مقدمه رئیس کمیته ملی سلامت گوش
- ۵ پیشگفتار سازمان جهانی بهداشت
- ۵ چرا این منبع آموزشی تدوین شد؟
- ۶ چه کسانی از محتویات آموزشی این کتاب بهره می‌برند؟
- ۶ نحوه استفاده از کتاب راهنما
- ۶ آنچه از این کتاب آموزشی می‌توانیم یاد بگیریم:
- ۸ چرا لازم است که از گوش‌های خود مراقبت کنیم؟
- ۱۰ چگونه می‌توانیم از گوش‌های خود مراقبت کنیم؟
- ۱۱ کم شنوایی به چه معناست؟
- ۱۱ اگر یک کودک با اختلال شنوایی متولد شود چه اتفاقی می‌افتد؟
- ۱۱ کودک چند هفته تا شش ماه چگونه باید پاسخ دهد؟
- ۱۱ اگر کودکی به طور معمولی نشنود چه اتفاقی می‌افتد؟
- ۱۳ اگر فرد بالغی به طور معمولی نشنود چه اتفاقی می‌افتد؟
- ۱۴ علل قبل و حین تولد در بروز کم شنوایی و ناشنوایی:
- ۱۵ علل بعد از تولد
- ۱۷ چگونه خانواده، اجتماع، مدرسه یا محل کار می‌توانند به افراد کم شنوا و ناشنوا کمک کنند؟
- ۱۸ شما چگونه می‌توانید آگاهی را در اجتماع و مدارس افزایش دهید؟

پیشگفتار مدیر کل دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

بر اساس آخرین برآوردهای منتشر شده توسط سازمان جهانی بهداشت به مناسبت روز جهانی شنوایی در سوم مارس ۲۰۱۸، قریب بر ۹۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان تا سال ۲۰۵۰ از کم شنوایی ناتوان کننده رنج خواهند برد. در حال حاضر ۴۶۶ میلیون نفر در سراسر جهان از کم شنوایی رنج می‌برند، که ۳۴ میلیون نفر از آنها کودک هستند. آمارهای رسمی منتشر شده توسط این سازمان حکایت از رشد روز افزون کم شنوایی ناتوان کننده طی سال‌های گذشته بخصوص در پنج سال اخیر دارد که از ۳۶۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳ به ۴۶۶ میلیون نفر طی سال ۲۰۱۷ رسیده است. متأسفانه دو سوم افراد دچار کم‌شنوایی در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. از نظر بار کلی بیماریها (GBD)، کم شنوایی ۶/۸ درصد از بار کلی بیماری‌ها را شامل می‌شود و بر اساس سالهای سپری شده با ناتوانی (YLD) سومین عامل اصلی را به خود اختصاص می‌دهد. عدم شناسایی و مداخله بموقع کم شنوایی، سالانه ۷۵۰ میلیارد دلار در هزینه‌های مستقیم سلامت کشورها صدمه تحمیل می‌کند و باعث از دست دادن بهره وری در کشورها می‌شود.

دلایل اصلی رشد بالای کم شنوایی در جهان طی این سالها، افزایش جمعیت سالمندی، افزایش عوامل خطر مانند ابتلا به عفونت‌های گوشی و دیگر عفونت‌ها و بیماری‌هایی مانند سرخک، اوریون، سرخجه، مننژیت، سیتومگالوویروس، استفاده بی‌رویه و نابجا از داروهای آسیب رسان به شنوایی مانند داروهای سل و مالاریا و مصرف ناصحیح از آنتی بیوتیک‌های اتوتوکسیک آمینوگلیکوزیدی، قرار گرفتن افراد در معرض اصوات بلند مثل محیط‌های شغلی و نظامی و استفاده بی‌رویه از تلفن‌های همراه و دستگاه‌های صوتی شخصی در اماکن تفریحی و محل کار می‌باشد. کم شنوایی بر بسیاری از شئون زندگی افراد تاثیر مستقیم و غیر مستقیم می‌گذارد. اثرات این بیماری بر توانایی افراد برای برقراری ارتباط، معاشرت، یادگیری، کار و لذت در زندگی، کمک به فقر خانواده، انزوای اجتماعی و احساس تنهایی بسیار تاثیر گذار می‌باشد. در افراد مسن به طور خاص، کم شنوایی می‌تواند منجر به زوال شناختی، افزایش خطر ابتلا به افسردگی و زوال عقل می‌شود.

خوشبختانه بیش از ۵۰ درصد از انواع کم شنوایی و ناشنوایی بزرگسالان و ۶۰ درصد از انواع کم شنوایی و ناشنوایی کودکان با اجرای برنامه‌های پیشگیری و مراقبتی در نظام سلامت قابل پیشگیری اولیه هستند. ایمن‌سازی کودکان در برابر بیماری‌های عفونی، غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان و تشخیص و درمان بموقع کم شنوایی، درمان افراد مبتلا به عفونت مزمن گوش؛ ترویج زایمان طبیعی برای کاهش خطر آسفیکسی و عفونت نوزادان همراه با کاهش شنوایی؛ پیشگیری از مصرف مواد مخدر سینتتیک و روان گردان که دارای خطر ایجاد کم شنوایی در افراد هستند؛ کنترل مواجهه با صداهای بلند در محیط‌های شغلی و تفریحی و افزایش آگاهی در مورد شیوه مراقبت از سلامت گوش و شنوایی از جمله موارد کاهش بار بیماری محسوب می‌شوند.

تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی در به حداقل رساندن عواقب کم شنوایی به ویژه برای کودکان بسیار حائز اهمیت است. در مواردی که آسیب شنوایی دیگر اجتناب‌ناپذیر است، حصول اطمینان از دستیابی افراد کم شنوایی به فن‌آوری‌های مناسب و مقرون به صرفه کمک شنوایی از اقدامات اساسی محسوب می‌شود.

یکی از مهمترین راه‌های پیشگیری و کنترل کم شنوایی، استانداردسازی خدمات تشخیص و مداخله‌های درمانی بموقع کم‌شنوایی و اقدامات مراقبتی مربوط به آن در سطوح مختلف می‌باشد که لازمه این امر تدوین دستورالعمل‌های ملی با توجه به شرایط و امکانات بومی و منطقه‌ای است. بر همین اساس دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر در سال ۱۳۹۳ با تشکیل کمیته کشوری کم شنوایی در وزارت بهداشت و همکاری دفتر پیشگیری از معلولیت‌های سازمان بهزیستی کشور اولین راهنمای ملی کم شنوایی را برای کارشناسان، پزشکان و مسئولین مراکز ارائه خدمات تدوین نمود. با توجه به ضرورت به روز رسانی راهنمای مذکور و همچنین به منظور ادغام خدمات تشخیص، درمان و مراقبت از کم شنوایی در شبکه مراقبت‌های بهداشتی اولیه (PHC)، دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر با همکاری کمیته ملی کم شنوایی و بهره‌گیری از نظرات انجمن‌های علمی مختلف نظیر انجمن علمی گوش، گلو، بینی و سروگردن، انجمن علمی شنوایی شناسی، انجمن پزشکان

اطفال و انجمن پزشکان عمومی راهنمای ملی کم شنوایی را بازنگری نمود. این مجموعه به منظور ایجاد چارچوبی یکپارچه در ارزیابی، تشخیص، مداخله درمانی و توانبخشی و مراقبت کم شنوایی و بر اساس آخرین گایدلاین‌های معتبر بین‌المللی و دستورالعمل‌های سازمان جهانی بهداشت تهیه گردیده است. امید آنکه با بهره‌گیری از آن بتوان گام‌های موثری در پیشگیری و کنترل کم شنوایی در کشورمان برداریم.

دکتر افشین استوار

مدیر کل دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

معاونت بهداشت، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مقدمه رئیس کمیته ملی سلامت گوش

پیشگیری از کم شنوایی و اقدامات مراقبتی مربوط به آن در جهت ارتقاء سلامت عمومی جامعه و کاهش هزینه‌های بهداشتی در کشورها نقش عمده‌ای را ایفا می‌نماید. در طی سالهای اخیر روز به روز توجه بیشتری به موضوع کشف بموقع کم شنوایی در دوران نوزادی و مراقبت‌های مربوط به آن معطوف گردیده است. نقص شنوایی به عنوان یکی از اصلی‌ترین عوامل ناتوانی و معلولیت نوزادان در سراسر جهان مطرح بوده و عوارض کوتاه و بلند مدتی در زمینه‌های مختلف رشد کودک از جمله زبان، فعالیت‌های فیزیکی، قوه درک یا شناخت و نیز مهارت‌های ذهنی - اجتماعی تاثیرگذار بوده و نیز در ادامه بر سطح تحصیلات و مهارت‌های شغلی افراد اثر منفی دارد. حداقل یک سوم کودکان مبتلا به نقص شنوایی در آینده مبتلا به نقص رشد سیستم عصبی خواهند شد. عوامل خطر ابتلا به نقص شنوایی بسیار متعدد بوده و مهمترین آن عبارتند از عوامل ژنتیکی و بروز جهش‌های ژنی و ازدواجهای فامیلی، بیماری‌های عفونی در دوران بارداری، داروهای اتوتوکسیک، صدمات وارده حین زایمان، زردی نوزادی، و عفونت گوش و اصوات صدمه زا و مخرب می‌باشند. لازم به ذکر است که نقص شنوایی نوعی معلولیت پنهان و یکی از شایع‌ترین ناهنجاریهای بدو تولد محسوب شده و در جوامع مختلف به دلایلی نظیر فقدان نمود ظاهری آن در کودک، ناآشنا بودن خانواده‌ها با علایم اولیه آن، عدم اطلاع از مراکز موجود، و دانش ناکافی متخصصین درباره میزان شیوع و عوارض بسیار جدی آن با تأخیر بسیار زیاد شناسایی می‌گردد و اثرات بسیار منفی بر رشد گفتار، زبان و شناخت برجای می‌گذارد. نتایج تحقیقات حاکی از این مطلب است که برنامه‌های غربالگری موثرترین راه برای شناسایی زودهنگام ابتلا به نقص شنوایی در میان نوزادان بوده و باعث ارتقای رشد آنها می‌شود. برای مثال مطالعات مختلف نشان داده‌اند که نوزادانی که نقص شنوایی آنها قبل از ۶ ماهگی تشخیص داده شده است دارای توانمندی‌های بیشتری نسبت به کودکانی هستند که نقص شنوایی آنها دیرتر تشخیص داده شده است. مداخله درمانی بموقع به نوزاد امکان توسعه مهارت‌های زبانی و نیز شناختی را برای وی ایجاد می‌نماید. شیوع بالای کم شنوایی نوزادان از یک طرف و امکان تشخیص بموقع و درمان آنان از سوی دیگر، موید اهمیت برنامه‌های ملی غربالگری می‌باشد.

سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۱۷ کشورهای مختلف را ملزم به ارائه برنامه‌های راهبردی و اقدامات لازم در جهت پیشگیری و کنترل کم شنوایی و افزایش بار ناشی از آن کرده است. این نهاد بین‌المللی در سال ۲۰۰۵ گزارش را ارائه کرده است که در حدود ۲۷۸ میلیون نفر در سراسر جهان با کم شنوایی ناتوان‌کننده (کم شنوایی متوسط یا بیشتر در گوش بهتر) بسر می‌برند. گزارش‌های بعدی سازمان جهانی بهداشت نشان‌دهنده افزایش آمار کم شنوایی ناتوان‌کننده به میزان ۳۶۰ میلیون نفر (در سال ۲۰۱۳) و ۴۶۶ میلیون نفر (در سال ۲۰۱۸) در جهان بوده است. حداقل دو سوم این افراد در کشورهای در حال توسعه می‌باشند. طبق این آمار تعداد بالاتری از افراد دارای کم شنوایی ملایم و سایر بیماری‌های گوش می‌باشند. وضعیت حاضر می‌تواند منجر بروز مشکلات عدیده و دراز مدت و در نهایت تهدید کننده زندگی این انسانها باشد. همچنین کم شنوایی می‌تواند باعث بروز اثرات مخربی بر توانایی برقراری ارتباط افراد با یکدیگر، تحصیل دانش، یافتن و حفظ شغل و ارتباطات اجتماعی گردد و در نهایت برچسب کم شنوا خوردن افراد گردد. کم شنوایی و مشکلات متعاقب آن همچنین بار اقتصادی زیادی بر جوامع تحمیل می‌سازند.

در کشورهای در حال توسعه، برنامه‌های اندکی درباره پیشگیری و درمان بیماری‌های گوش و کمک به افراد کم شنوا وجود دارد و در بسیاری از این کشورها، مراقبین بهداشتی آموزش اندکی برای اجرای این برنامه‌ها دیده‌اند. برخی از موثرترین و مقرون به صرفه ترین مداخلات در قبال اختلالات گوش و شنوایی، می‌تواند توسط مراقبین سلامت/ بهورز آموزش دیده در سطوح اولیه اجرا شود. اگر این مداخلات در مقیاس کشوری بکار روند، تاثیرات زیادی بر کاهش بار بیماری‌های گوش و کم شنوایی خواهد داشت.

همچنین سازمان بهداشت جهانی در گزارش خود بیان می‌کند که "مراقبت سلامت اولیه، شامل مراقبت‌های ضروری می‌باشند که بوسیله افراد و خانواده‌ها و ابزارهای قابل قبول در جوامع از طریق مشارکت کامل آنها و با هزینه ای که جامعه و

کشور می‌تواند از پس آن بر بیاید، بطور جهانی در دسترس همگان قرار می‌گیرد. مراقبت‌های بهداشتی اولیه (PHC)، بخش اساسی سیستم سلامت یک کشور را تشکیل می‌دهد که هسته سیستم سلامت و پیشرفت کلی اجتماعی و اقتصادی یک جامعه است. "پیشگیری اولیه در واقع عبارتست از فعالیتهایی که به منظور حفظ سلامتی افراد سالم و جلوگیری از بروز معلولیت در آنها صورت می‌گیرد که به منظور ارتقای سطح آگاهی عموم مردم در خصوص علل و عوامل معلولیت و راههای پیشگیری از آن از راههای مختلف آگاهسازی انجام می‌گردد. بنابراین مقصود از پیشگیری اولیه، پیشگیری قبل از ایجاد معلولیت با کنترل علل و عوامل خطر می‌باشد. پیشگیری ثانویه نیز عبارتست از فعالیتهایی که به منظور کاهش پیامدهای شدیدتر معلولیت از طریق تشخیص به موقع و درمان انجام می‌پذیرد. پیشگیری ثانویه را می‌توان به صورت راه‌های موجود برای تشخیص زودهنگام و به موقع معلولیت، مداخله موثر و قاطع برای پیشگیری از بروز معلولیت و عوارض ناشی از آن، در سطح فردی و اجتماعی تعریف کرد. امید است که این کتاب راهنما بتواند در مراقبت بهداشتی اولیه نقش موثری داشته باشد و باعث شود تا سیاست‌گذاران سلامت اولویت بیشتری به اختلالات شنوایی و گوش اختصاص دهند و در نتیجه باعث کاهش اساسی بار این بیماری‌ها در کشور شوند.

دکتر محمد فرهادی

رئیس کمیته ملی سلامت گوش

و پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی

پیشگفتار سازمان جهانی بهداشت

سازمان بهداشت جهانی تخمین می‌زند که در حدود ۴۶۶ میلیون نفر در سراسر جهان دارای کم‌شنوایی ناتوان‌کننده هستند. بیش از نیمی از این افراد در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. بسیاری از مردم به نوعی مبتلا به انواع کم‌شنوایی بخصوص نوع خفیف آن و انواع متفاوتی از بیماری‌های گوش می‌شوند. این قبیل از اختلالات می‌توانند باعث مشکلات دائمی، و در مواردی نیز تهدیدی برای زندگی فرد مبتلا باشد. برقراری ارتباط با دیگران در افرادی که سخت‌شنوا بوده و یا مبتلا به کم‌شنوایی در درجات متوسط تا شدید هستند بسیار دشوار است. این افراد در محل کار و محیط‌های آموزشی خود اغلب دچار مشکل می‌باشند. اکثر آنها دچار انزوای اجتماعی یا بروز مشکلات عدیده در زندگی شخصی و خانوادگی خود هستند.

هدف از تدوین کتاب مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (سطح پایه)، بیان اصول آموزشی در سطح پایه بمنظور ارتقاء آموزش همگانی متناسب با فرهنگ جامعه ویژه مراقبین بهداشتی/بهورز، معلمان، والدین و عموم آحاد جامعه می‌باشد. همچنین هدف از نگارش منبع آموزشی حاضر مشارکت دادن آحاد جامعه در مسائل مربوط به سلامت و مراقبت‌های گوش و شنوایی و افزایش آگاهی عمومی افراد می‌باشد. محتویات این کتاب مشتمل بر اقدامات پایه‌ای بمنظور مدیریت و پیشگیری از کم‌شنوایی و ناشنوایی در سطح اول نظام سلامت کشور می‌باشد. منبع آموزشی حاضر در قالب جلد اول از مجموعه کتابهای سه جلدی مراقبت‌های گوش و شنوایی با همکاری اساتید و کارشناسان حوزه سلامت تدوین و تالیف گردید تا راهنمایی در جهت ارتقای سلامت گوش و شنوایی مردم عزیز در نظام سلامت کشور باشد. کتاب حاضر یکی از مجموعه چهار جلدی از سری کتاب‌های **مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی** با عناوین زیر می‌باشد:

۱. محتوای آموزش سطح پایه / دریافت‌کنندگان خدمت
۲. راهنمای آموزش بهورز / مراقب سلامت
۳. محتوای آموزشی - کتاب کار بهورز / مراقب سلامت
۴. محتوای آموزشی ویژه پزشک

چرا این منبع آموزشی تدوین شد؟

راهنمای حاضر روش‌های پایه‌ای را بمنظور شناخت کم‌شنوایی‌ها و بیماری‌های شایع گوش و راههای پیشگیری از بروز آنها را بصورت ساده آموزش می‌دهد. هم‌چنین این منبع آموزشی با درک و حمایت‌های لازم از افراد مبتلا به کم‌شنوایی، می‌تواند نقش سازنده در خانه، مدرسه یا محل کار اینگونه افراد داشته باشد. در این کتاب می‌خوانیم:

- نیازمندی‌های بهداشت گوش
- تشریح چگونگی پیشگیری از اختلالات شایع گوش و شنوایی
- توضیح در مورد زمان ارجاع بیماران به پزشک
- تشریح دلایل بروز کم‌شنوایی و ناشنوایی
- تشریح چگونگی تشویق افراد جامعه به برقراری ارتباط با افراد کم‌شنوا و ناشنوا
- تشریح تدابیر درمانی و راه‌حل‌های ممکن و در دسترس برای افراد کم‌شنوا و ناشنوا

منبع حاضر حاوی تصاویر واضح و قابل درک می‌باشد که می‌تواند به عنوان ابزاری آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. با آموزش محتوای این مجموعه افراد تشویق می‌شوند که در مورد تصاویر و محتواهای آموزشی مربوطه بحث کنند تا درک بهتری برای آنها در حیطه بیماری‌های گوش و اختلالات شنوایی ایجاد شود.

چه کسانی از محتویات آموزشی این کتاب بهره می‌برند؟

محتوای این کتاب برای کمک به کودکان، والدین، معلمان و تمامی آحاد جامعه تدوین شده است تا درک بهتر و موثرتری از سلامت گوش و کم شنوایی برای آنها ایجاد شود. آحاد مردم جامعه تا جای ممکن می‌بایستی از عوارض و عواقب بیماری‌های گوش و انواع کم شنوایی‌ها آگاه باشند و راههای مراقبت و پیشگیری از بروز انواع کم شنوایی و بیماری‌های گوش را بخوبی بدانند. مردم باید آگاه باشند که چه عواملی باعث بروز کم شنوایی در آنها شده و در صورت بروز بدنبال چه نشانه‌هایی باشند و اینکه بهترین زمان برای مداخله‌های درمانی چه موقع می‌باشد. در صورتیکه تک تک آحاد جامعه آگاهی یابند که چگونه از گوش و شنوایی خود مراقبت کنند، حداقل نیمی از موارد بیماری‌های گوش و کم شنوایی قابل پیشگیری و جبران خواهد بود. هم چنین کتاب راهنمای حاضر می‌تواند در پایگاه‌ها و خانه‌های بهداشتی شهری و روستایی، مراکز جامع سلامت، درمانگاه‌ها، مدارس و جوامع محلی مورد بحث و آموزش قرار گیرد.

نحوه استفاده از کتاب راهنما

- کتاب را بخوانید و مطمئن شوید که هر بخش را درک کرده اید.
- اگر بخشی را درک نکردید از بهورز/ مراقب سلامت خود بخواهید که به شما کمک کند.
- در ساختن یک پاک کننده خشک مربوط به گوش تمرین کنید، طوری که بتوانید به طور صحیح آن را ساخته و بطرز صحیح از آن استفاده کنید.
- هر بخش را به افرادی که آموزش می‌دهید بخوبی تشریح کنید.
- محتوای تصاویری را که نشان می‌دهید آموزش دهید.
- کتاب را بالا نگهدارید به طوری که همه بتوانند تصاویر را ببینند.
- از افراد تحت آموزش بپرسید که تصویر چه مفهومی را به آنها نشان می‌دهد.

آنچه از این کتاب آموزشی می‌توانیم یاد بگیریم:

الف - بیماری‌های گوش:

- **علائم عفونت و بیماری گوش** - از کجا بدانم که کودک من عفونت گوش دارد؟
- **درمان بیماری گوش** - برای درمان عفونت‌های گوش چه کاری می‌توان انجام داد؟
- **ناهنجاری‌های گوش** - چگونه ناهنجاری‌های گوش بر روی شنوایی کودک من تاثیر می‌گذارد؟ آیا این ناهنجاری‌ها یا بیماری گوش می‌تواند باعث کم شنوایی شوند؟

ب - عفونت‌های گوش و درمان آنها:

برای پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی بایستی هر چه سریعتر عفونت گوش درمان شود.

سوالاتی برای پرسش:

۱. چرا کودک من دچار عفونت گوش می‌شود؟
۲. چه اقدامی می‌توانم انجام دهم تا کودک من دچار عفونت‌های گوش نشود؟
۳. چگونه می‌توانم گوش‌های کودکم را تمیز کنم؟
۴. با چه وسیله‌ای می‌توانم گوش کودک خود را تمیز کنم؟
۵. چه زمانی باید کودک خود را به مرکز درمانی ببرم؟
۶. آیا می‌توانم از درمان‌های سنتی یا گیاهی در درمان بیماری‌های گوش استفاده کنم؟

ج- شنوایی و گفتار:

کودکی که نتواند بشنود قادر نخواهد بود که حرف بزند.

• سوالاتی برای پرسش:

۱. چرا کودک متناسب به سن خودش نمی تواند بخوبی صحبت کند؟
۲. برای سنجش شنوایی کودک خود به کجا می توانم مراجعه کنم؟
۳. چگونه می توانم به کودک خود کمک کنم تا بفهمد من چه چیزی می گویم؟
۴. آیا می توانم از نشانه ها استفاده کنم تا به کودک خود بفهمانم که چه چیزی می گویم؟
۵. چرا کودک من به صورت معمولی (مانند کودکان دیگر) نمی شنود؟
۶. کودک کم شنوای من می تواند به مدرسه عادی برود و آموزش ببیند؟

د- کم شنوایی و ناشنوایی

- تشخیص اولیه- چگونه می توانم بفهمم که کودک من کم شنوا و یا ناشنوا است؟
- مداخله اولیه- چه کاری می توان انجام داد؟
- توانبخشی- چگونه کودک من می تواند ارتباط برقرار کردن را یاد بگیرد در حالی که او کم شنوا و یا ناشنوا است؟

نکته: بیماری یا ناهنجاری های گوش می تواند سبب اختلال شنوایی یا ناشنوایی شود

از آنها برای چه کاری استفاده می کنیم؟	حواس پنجگانه کدام است؟	
این حس چه وظیفه ای دارد؟	استفاده از این حس	حس
پوست ما نسبت به لمس اشیا حساس است. این حس به ما کمک می کند که چیزهایی مانند سرما، گرما، زبری و لطافت را حس کنیم		لامسه
چشم ها ما را قادر می سازند که تمام اشیا اطراف خود را ببینیم مانند: مردم، حیوانات، ساختمان ها، اشیای داخل خانه و جایی که در آن کار می کنیم.		بینایی
بینی ما را قادر می کند که بوی چیزهایی مانند بوی غذا، بوی سوختگی، باران و آب آلوده را حس کنیم.		بویایی
گوش ها به ما اجازه می دهند تا صدای اطراف را بخوبی بشنویم مانند صدای گریه کودک، گفتگوی افراد، صدای پارس سگ، بوق ماشین، بارش باران و صدای موسیقی		شنوایی
زبان به ما کمک می کند که متوجه شویم آیا غذا شور است یا شیرین، داغ است یا خنک، پخته یا خام		چشایی

چرا لازم است که از گوش‌های خود مراقبت کنیم؟

<p>صداها بیرون از خانه:</p> <ul style="list-style-type: none"> • صدای باد، باران، • سر و صدای حیوانات 		<p>ضروری است که از گوش‌های خود مراقبت کنیم به گونه‌ای که بتوانیم بسیاری از صداها، گفتگوها و صحبت‌های افراد را بشنویم... صداهای زیادی هستند که ما هر روز می‌شنویم... برخی از آنها بلند و برخی دیگر از آنها آرام هستند. بعضی از صداها دارای فرکانس بالا و بعضی از آنها دارای فرکانس پایین هستند.</p>
<p>صدای داخل جاده‌ها:</p> <ul style="list-style-type: none"> • صدای ماشین‌ها، کامیون‌ها، اتوبوس‌ها، تاکسی‌ها 	<p>صداهایی که مردم تولید می‌کنند:</p> <ul style="list-style-type: none"> • صدای گفتگوها • آواز • خندیدن 	<p>صداها بیرون از خانه:</p> <ul style="list-style-type: none"> • صدای بوق و آژیرها
<p>صداها محل کار:</p> <ul style="list-style-type: none"> • کشاورزی، کارخانه، بازار، ساختمان سازی 	<p>صداها محل کار:</p> <ul style="list-style-type: none"> • کشاورزی، کارخانه، بازار، ساختمان سازی 	<p>اصواتی که در درون خانه شنیده می‌شود:</p> <ul style="list-style-type: none"> • جوشیدن آب • گریه کودک <ul style="list-style-type: none"> • داد و فریاد کودکان

داستان یک مادر:

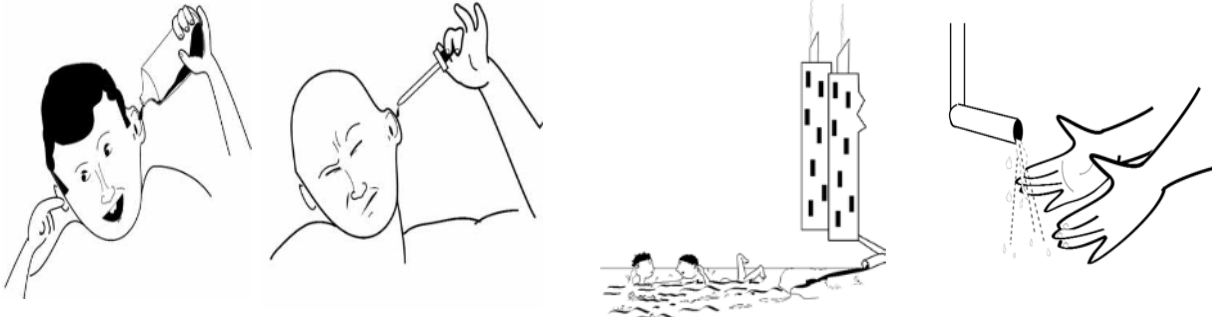
پسر من چهار سال دارد. او دوست دارد که داخل نهر آب نزدیک خانه بازی کند اما آب آن نهر بسیار کثیف است. مردم تمام پسماندهای خود را داخل آب آن نهر می‌ریزند. هم چنین مردم لباس هایشان را داخل آب همان نهر می‌شویند. گاهی اوقات حیوانات هم به داخل نهر رفته و در آنجا شنا می‌کنند. پسر من همیشه گریه می‌کند و از درد گوش‌های خود شکایت می‌کند. از گوش‌های او مرتب ترشح چرکی خارج می‌شود. من امروز او را به مرکز بهداشت بردم و پزشک گوش‌های پسر من را معاینه کرد. او گفت گوش‌های پسر من عفونت بدی کرده است و سپس مقداری دارو به او داد تا عفونت گوش پسر من خوب شود. او هم چنین به من نشان داد که چگونه با استفاده از یک دستمال نرم و تمیز، گوش پسر من را خشک کنم تا بتوانم ترشحاتی که از گوش او بیرون می‌آید را خشک کنم. مراقب بهداشت به من گفت که آبهای آن نهر آلوده بوده و هرگز نباید آب آلوده وارد گوش کودکان شود چرا که باعث عفونت گوش می‌شود. او توضیح داد که اگر کودکان زیاد دچار عفونت گوش شوند ممکن است که نتوانند به درستی بشنوند. من می‌خواهم که پسر من به مدرسه برود و شغل پیدا کند. اگر پسر من نتواند به درستی بشنود برای او سخت خواهد بود که آموزش‌های معلم را فرا بگیرد و در آینده شغل مناسبی اختیار کند.

من او را از آب آلوده دور نگه می‌دارم و اگر هر بار که ببینم از گوش‌های او چرک خارج می‌شود او را به مرکز بهداشت محله خودمان می‌برم.

چگونه می‌توانیم از گوش‌های خود مراقبت کنیم؟

بهداشت فردی

هیچ چیزی را داخل گوش خود نکنید:

- روغن‌های سرد یا داغ
- داروهای گیاهی دست ساز
- مایعات مختلف مثل سرکه، روغن، نفت سفید یا نفت چراغ و

هرگز در درون آب‌های آلوده

شنا نکنید و یا استحمام

انگشت آلوده را داخل گوش

خود نکنید. قبل از تهیه غذا

دست‌های خود را بشوید. با

دست‌های آلوده غذا نخورید.

همیشه بعد از رفتن به توالت

دست‌های خود را بشوید.

توجه: فقط دارویی را مصرف کنید که پزشک درمانگاه یا بیمارستان به شما داده است و از آن به مقدار توصیه شده استفاده کنید.

نکته: به کودکان یاد بدهید که هیچ چیزی را داخل گوش

خود نکنند (مانند مداد، پاک کن، دانه، مهره، خرده سنگ،

خرده چوب)

اگر گوش‌ها دردناک باشند و یا از آنها چرک خارج شود باید

حتما آن فرد به مراکز درمانی مراجعه کند. این بدان معنی

است که گوش‌ها دچار عفونت شده‌اند و باید توسط پزشک

معالجه شود.

کم شنوایی به چه معناست؟

هنگامیکه فردی نتواند به خوبی بشنود و با بخوبی ارتباط برقرار کند دارای کم شنوایی است، در نتیجه در صحبت کردن و شنیدن چیزهایی که مردم می‌گویند، دچار مشکلاتی می‌شود.

کم شنوایی می‌تواند از مقادیر خفیف تا شدید و عمیق متغیر باشد. افراد دارای کم شنوایی خفیف می‌توانند از طریق صحبت کردن با دیگران ارتباط برقرار کنند ولی افراد با کم شنوایی متوسط دارای مشکلات بیشتری در برقراری ارتباط با دیگران هستند. هنگامیکه صداهای محیطی زیاد باشد مثل هنگامی که در محیط اطراف مهمه صحبت هم زمان چند نفر یا صدای بلند موسیقی وجود داشته باشد افراد با کم شنوایی متوسط قادر نخواهند بود که درک مناسبی از صحبت دیگران داشته باشند و یا بخوبی بشنوند. این دسته از افراد باید در نور مناسبی باشند تا با نگاه به دیگران از لب خوانی مناسبی برخوردار باشند. این حالت به آنها کمک می‌کند چیزی که گفته می‌شود را لب خوانی کنند. افراد دارای کم شنوایی شدید مشکلات زیادی را از نظر ارتباط شنیداری دارند و در نتیجه لب خوانی یا استفاده از نشانه‌ها برای برقراری ارتباط به آنها کمک می‌کند. ما این افراد را سخت شنوا می‌نامیم.

اگر یک کودک با اختلال شنوایی متولد شود چه اتفاقی می‌افتد؟

کودکی که با کم شنوایی شدید متولد می‌شود تقریباً نمی‌تواند صداها را بشنود. اگر مادر متوجه هر یک از علائم زیر در کودک خود شود احتمالاً به این معناست که کودک وی دارای کم شنوایی می‌باشد.

کودک چند هفته تا شش ماه چگونه باید پاسخ دهد؟

این کودکان باید برخی از علائم شنیدن صدا را نشان دهند مانند گشاد شدن چشم‌ها، چشمک زدن، هوشیارانه نگاه کردن (مانند اینکه آنها در حال گوش کردن به صدا هستند).

بررسی کنید: اگر از گوش‌ها چرک خارج می‌شود ممکن است کودک شما دچار عفونت شدید گوش باشد. اگر چنین باشد کودک به مراقبت نیاز خواهد داشت تا عفونت پاک شود. در این حالت مادر باید کودک را برای معاینه و درمان عفونت گوش‌ها نزد پزشک و برای بررسی وضعیت شنوایی نزد شنوایی شناس ببرد.

اگر کودکی به طور معمولی نشنود چه اتفاقی می‌افتد؟

کودکی که نتواند به طور معمولی بشنود قادر نخواهد بود که به طور واضح صحبت کند. این به این دلیل است که کودک نمی‌تواند به طور واضح کلماتی را که دیگران می‌گویند را بشنود.

کودکی که در تصویر است نمی‌تواند به خوبی بشنود و با سایر کودکان بازی کند زیرا او نمی‌تواند موسیقی و صدای دیگران را بشنود.

در مدرسه سرعت یادگیری کودک کم شنوا مانند سایر کودکان نخواهد بود زیرا او قادر نخواهد بود که در مدرسه صدای معلم و آنچه که کودکان در مورد آن حرف می‌زنند را بخوبی بشنود.

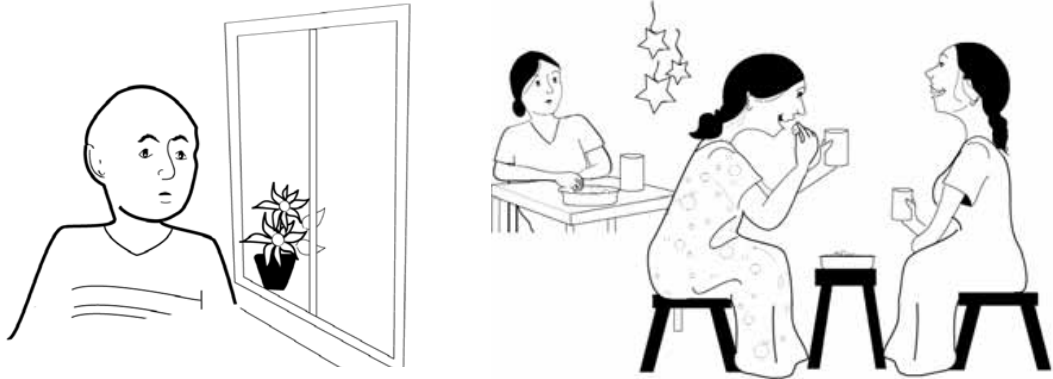

اگر کودکی تا حدودی دچار کم شنوایی باشد استفاده از نشانه‌ها درست مانند شنیدن کلمات در یادگیری لب خوانی به کودک کمک می‌کند. بسیاری از کلمات به خوبی شنیده نمی‌شود و استفاده از نشانه‌ها و لب خوانی به کودک کمک می‌کند چیزهایی که گفته می‌شود را بشنود. اگر کودکی مشکل شنوایی و عفونت گوش داشته باشد باید عفونت بوسیله پزشک درمان شود. زمانی که عفونت گوش درمان شود کودک می‌تواند دوباره مورد معاینه قرار گیرد که آیا هنوز مشکل شنیدن معمولی صداها را دارد یا خیر. مادر و کودک را برای بررسی و معاینه گوش به درمانگاه یا بیمارستان بفرستید.

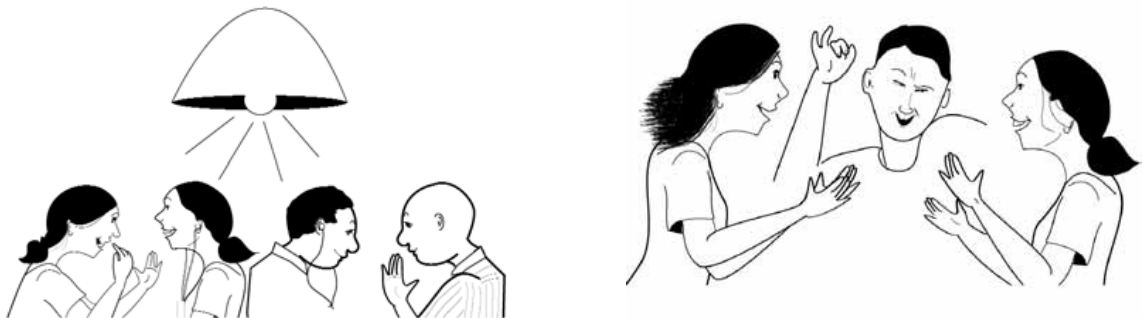

اگر فرد بالغی به طور معمولی نشود چه اتفاقی می‌افتد؟

فرد بزرگسالی که به طور معمولی نمی‌شنود مشکلاتی در ارتباط برقرار کردن با سایر مردم خواهد داشت. ممکن است این افراد احساس تنهایی کنند و بتدریج دچار انزوا و طرد شدگی از خانواده و اجتماع کنند.

به دلیل اینکه بزرگسالان نمی‌توانند آنچه دیگران می‌گویند را بشنوند ممکن است یاد نگرفته باشند که به طور واضح صحبت کنند. آنها نمی‌توانند کلمات را به طور صحیح بشنوند بنابراین کلمات را یاد نمی‌گیرند و نمی‌توانند بخوبی در گفتگوها از آنها استفاده کنند.

افراد کم شنوا و ناشنوا از نشانه‌ها برای ارتباط برقرار کردن نور کافی به افراد کم شنوا و ناشنوا در لب خوانی و ارتباط استفاده می‌کنند. برقرار کردن کمک می‌کند.

فرد دچار کم شنوایی و یا ناشنوایی ممکن است قادر نباشد در خانه، مدرسه و محل کار آموزش‌های خوبی داشته باشد و این ممکن است مانع از پیدا کردن شغل مناسب برای او شود. افراد کم شنوا و ناشنوا باید در زندگی و فعالیت‌های خانوادگی و اجتماعی مشارکت داشته باشند. آنها می‌توانند مهارت‌های مفید را آموزش ببینند و می‌توانند فردی سازنده در درون اجتماع خودشان باشند. این افراد باید برای ارتباط برقرار کردن با دیگران از نشانه‌ها استفاده کنند آنها باید تلاش کنند که زبان اشاره محلی خود را یاد بگیرند.

علل قبل و حین تولد در بروز کم شنوایی و ناشنوایی:

- مشکلات حین بارداری که در رشد و نمو کودک اختلال ایجاد می‌کند.
- گاهی اوقات مشکلات حین تولد یا بعد از آن به شنوایی کودک آسیب می‌رساند.
- مراقبت‌های مناسب قبل از تولد باید بخوبی انجام شود و بر زایمان‌ها نظارت شود.

- تولد پیش از موعد نوزاد (نارس بودن) از عوامل خطر محسوب می‌شود.
- زمانی که در حین زایمان سخت به اندازه کافی به کودک اکسیژن برای تنفس نرسد.
- اگر والدین کم شنوایی و ناشنوایی مادرزادی داشته باشند این خطر وجود دارد که کودک آنها کم‌شنوا یا ناشنوا متولد شود.
- در مورد خطر تولد کودک کم‌شنوا و ناشنوا ضروری است به برخی از والدین مشاوره‌های ژنتیک توصیه شود.
- سرخجه در طول بارداری یک عامل خطر ساز محسوب می‌شود. این بیماری می‌تواند به عضو شنوایی در گوش داخلی آسیب برساند. اطمینان از اینکه مادر قبل از ازدواج یا قبل از بارداری واکسینه شده باشد، از خطر ابتلا به کم شنوایی و ناشنوایی پیشگیری خواهد کرد.
- سفلیس که نوعی بیماری آمیزشی ناشی از عفونت باکتریایی می‌باشد می‌تواند در مادران باردار عامل خطر ساز در ایجاد کم شنوایی و ناشنوایی در کودک محسوب شود. زنان باردار باید برای بیماری‌هایی مثل سرخجه، سفلیس و توکسوپلاسموز و ویروس سیتومگالو و بیماری‌های مشخص دیگر غربالگری شوند.
- **داروها.** مصرف برخی از آنتی بیوتیک‌های مشخص از عوامل خطر در ایجاد کم شنوایی و ناشنوایی محسوب می‌شوند. این داروها نباید حین بارداری مصرف شوند مگر اینکه به دستور پزشک تجویز شده باشد. این داروها به داروهای اتوتوکسیک معروف هستند.
- نوزادان دچار زردی باید برای تشخیص و درمان ارجاع داده شوند.

علل بعد از تولد

بیماری‌های دوران کودکی: سرخک، اوریون، مننژیت

عفونت گوش: عفونت گوش می‌تواند باعث مشکلاتی در مجرای گوش، گوش میانی یا گوش داخلی شود.

صدای بیش از حد: کار کردن با ماشین آلات پر سر و صدا، گوش کردن به موسیقی با صدای بلند، انفجارها، تیراندازی‌ها

داروهایی که می‌تواند به شنوایی آسیب برساند (داروهای اتوتوکسیک): به عنوان نمونه: برخی از آنتی بیوتیک‌ها، داروهای ضد مالاریا

جرم گوش: جرم گوش که کانال شنوایی را مسدود کرده باشد، می‌تواند علت کم شنوایی در هر سنی باشد. با مراجعه به درمانگاه می‌توان جرم گوش را خارج کرد.

تصادفات: آسیب به سر یا گوش می‌تواند علت کم شنوایی باشد.

نشانه‌هایی برای پی بردن به اینکه آیا کودکی عفونت گوش دارد:

- کودک تب دارد.
- کودک می‌گوید که گوش درد دارد.
- کودک دارای ترشح از گوش است (از گوش کودک چرک خارج می‌شود).
- چرکی که از گوش خارج می‌شود بسیار بد بو است.
- کودک سرماخوردگی دارد و بهتر نمی‌شود. کودک آبریزش بینی، گلودرد و تب بالایی خواهد داشت.

نکته بسیار مهم: اگر کودک دارای سرماخوردگی همراه با آبریزش از بینی یا ترشح از گوش‌ها و دارای تب می‌باشد، باید به پزشک مراجعه کند تا گوش آنها از نظر عفونت مورد بررسی قرار گیرد.

به یاد داشته باشید:

برخی از روش‌های پیشگیری از کاهش شنوایی:

- زردی در کودکان تازه متولد شده می‌تواند به عصب شنوایی آسیب برساند. برای پیشگیری از کم شنوایی زردی کودک باید درمان شود.
- واکسن‌ها می‌تواند از عفونت دوران کودکی پیشگیری کند.
- درمان اولیه عفونت‌های گوش می‌تواند از آسیب به گوش میانی و گوش داخلی پیشگیری کند.
- ممکن است برخی از داروها به ویژه برخی از آنتی بیوتیک‌ها به شنوایی آسیب برسانند. فقط داروهایی را مصرف کنید که پزشک خانواده به شما تجویز می‌کند.
- افراد جامعه باید در مورد تاثیرات مخرب اصوات بلند آسیب زا به سیستم شنوایی خود آگاه شود.
- دوچرخه سواران و موتور سواران حتما از کلاه ایمنی استفاده کنند.

بهداشت گوش

- فقط از داروهایی که برای گوش شما تجویز شده است، استفاده کنید.
- از حوله‌های تمیز برای خشک کردن گوش‌ها استفاده کنید.
- هیچ چیزی را داخل گوش خود نکنید.
- برای پاک کردن گوش هایتان از سنجاق قفلی، خلال دندان یا هیچ چیز دیگر استفاده نکنید.
- اجازه ندهید آب وارد گوش هایتان شود.
- این پیام‌ها را در اجتماع خود منتشر کنید.

چگونه خانواده، اجتماع، مدرسه یا محل کار می‌توانند به افراد کم‌شنوا و ناشنوا کمک کنند؟

کودکان و بزرگسالان دارای کم‌شنوایی و ناشنوایی نیاز دارند که در تمام فعالیت‌ها درگیر شوند. اجازه ندهید که آنها احساس طرد شدگی کنند.

افراد دارای کم‌شنوایی و ناشنوایی به جز شنیدن معمولی می‌توانند هر کاری را انجام دهند.

برخی از راه‌های کمک به کودکان و بزرگسالانی که خوب نمی‌شنوند عبارت است از:

- هنگامی که با آنها صحبت می‌کنید اجازه دهید صورت شما را ببینند.
- مطمئن شوید که نور کافی برای فرد وجود دارد که صورت شما را ببیند.
- قبل از شروع صحبت با آنها توجه آنها را جلب کنید.
- مطمئن شوید که هیچ عامل پرت‌کننده حواس وجود ندارد به خصوص صداهای بلند.
- واضح و شمرده با آنها صحبت کنید.
- فریاد نزنید و حرکات اغراق‌آمیز انجام ندهید.
- چندین بار کلمات را به آرامی تکرار کنید. (دوباره و دوباره بگویید).
- از نشانه‌ها، نقاشی‌ها و تصاویر استفاده کنید. به اشیاء اشاره کنید.
- بیش از حد از مراقب فرد کم‌شنوا و یا ناشنوا نباشید. آنها باید تشویق شوند تا با دیگران در ارتباط باشند.
- به لب‌های خود اشاره کنید به گونه‌ای که آنها یاد بگیرند به نحوه شکل‌گیری کلمات نگاه کنند. این لب‌خوانی را ترغیب می‌کند.
- زمانی که صحبت می‌کنید نزدیک به آنها بایستید.
- اگر فردی سمعک دارد باید یاد بگیرد که از آن به خوبی استفاده کند.

شما چگونه می‌توانید آگاهی را در اجتماع و مدارس افزایش دهید؟

- افراد دارای کم‌شنوایی و ناشنوایی نباید در خانه نادیده گرفته شوند زیرا نباید باور کنند که کم‌هوش و بی‌ذکاوت هستند در نتیجه هیچ کاری انجام ندهند.
- اجتماع را آگاه کنید که چگونه به افراد دچار کم‌شنوایی کمک کنند.
- آنها را تشویق کنید که به درد، خارش و عفونت گوش‌های خود توجه کنند.

کمپین‌های آگاهی بخش عمومی می‌تواند درک بهتری را از کم‌شنوایی و ناتوانی ناشی از آن ایجاد کند.

- پایگاه‌ها و خانه‌های بهداشت شهری و روستایی و درمانگاه‌ها و مراکز و پایگاه‌های جامع سلامت وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مراکز سلامت شهرداری‌ها محلی برای افزایش آگاهی مردم می‌باشند که در آنجا می‌توان با انتشار پوسترها و تصاویری از کم‌شنوایی و مراقبت گوش و یا آموزش‌های گروهی و یا انفرادی سطح سواد مردم در این زمینه را بالا برد.

بهورز / مراقبین سلامت می‌توانند:

- از مدارس بازدید کنند و با معلمان و دانش‌آموزان در مورد کم‌شنوایی و علل و اثرات آن صحبت کنند. آنها باید فعالیت‌هایی از قبیل طراحی پوسترها برای افزایش آگاهی عمومی را پی‌ریزی نمایند. همچنین نمایش بازی‌هایی از قبیل چه چیزی را می‌توانی بشنوی را اجرا کنند تا به احتمال وجود کم‌شنوایی و ناشنوایی کودک پی ببرند.
- با معلمان در مورد کم‌شنوایی صحبت کنند و آنها را ترغیب کنید که مباحث مربوط به کم‌شنوایی را در برنامه‌های کلاسی دانش‌آموزان قرار دهند.
- به معلمان توضیح دهند که در کودکان دچار کم‌شنوایی به دنبال چه نشانه‌هایی باشند و کودکان با کم‌شنوایی احتمالی را برای درمان ارجاع دهند.
- از طریق صحبت با گروه‌های اجتماعی، مذهبی و سایر گروه‌ها آگاهی در اجتماع را افزایش دهید.
- والدین و معلمان را به استفاده از زبان اشاره با کودکان دارای کم‌شنوایی و ناشنوایی ترغیب کنید.
- ورود افراد کم‌شنوا و ناشنوا به محل کار، آموزش و جامعه را تشویق کنید.
- افراد کم‌شنوا و ناشنوا را ترغیب و حمایت کنید که برای خود و خانواده‌های خود گروه‌های حمایتی شکل دهند.